

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

"กาม — กาม, กิเลสที่เป็นความติดข้อง และที่ตั้งแห่งความติดข้อง"

คำว่า กาม เป็นคำภาษาบาลี อ่านว่า กา - มะ เขียนเป็นไทยตรงตัวว่า กาม แปลว่า ใคร ซึ่งมี ๒ นัย คือ มุ่งหมายถึง กิเลสกาม อันได้แก่ กิเลสที่เป็นความใคร่ ความติดข้อง ยินดีพอใจ ได้แก่ โลภะ และอีกนัยหนึ่งมุ่งหมายถึงที่ตั้งแห่งความติดข้อง หรือ เรียกว่า อารมณ์ของโลภะ จะเห็นได้ว่า สิ่งทีโลภะติดข้อง มีมาก ยกเว้นโลกุตตรธรรม ๙ (มรรคจิต ๔ ผลจิต ๔ และ พระนิพพาน) เท่านั้น ที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความติดข้อง นอกนั้นแล้วเป็นที่ตั้งแห่งความติดข้องได้ทั้งหมด

ข้อความจากปรมัตถโชติกา อรรถกถาขุททกนิกาย สุตตนิบาต ชัคคvisaณสูตร แสดงถึงกาม ๒ อย่างไว้ดังนี้ “บทว่า กามา ได้แก่ กาม ๒ อย่าง คือ วัตถุกาม ๑ กิเลสกาม ๑. ในกาม ๒ อย่างนั้น ธรรมทั้งหลาย มีรูปเป็นที่รักของใจเป็นต้น ชื่อว่า วัตถุกาม ธรรมทั้งหลาย อันเป็นประเภทแห่งราคะ (ความยินดีพอใจ) แม้ทั้งหมด เรียกว่า กิเลสกาม. วัตถุกามทั้งหลาย ชื่อว่างามวิจิตร ด้วยอำนาจ แห่งประการหลายอย่างมีรูปเป็นต้น, ชื่อว่ามีรสอร่อย ด้วยอำนาจแห่งความยินดีของชาวโลก, ชื่อว่า เป็นที่รื่นรมย์ใจ เพราะอรรถว่า ยังใจของปุถุชนคนโง่ให้รื่นรมย์”

ชีวิตประจำวันยากที่จะพ้นจากโลภะ มากไปด้วยโลก แต่ยังไม่รู้ว่าเป็นธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย จนกว่าจะได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมให้เข้าใจจริงๆ トラบใดที่ยังไม่มีปัญญาดังขึ้นที่จะดับความยินดี พพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่กระทบสัมผัสกาย) ได้อย่างเด็ดขาดบรรลุถึงความ เป็นพระอนาคามีบุคคล ความยินดีพอใจในสิ่งเหล่านี้ ย่อมเกิดขึ้นมีเป็นธรรมดา เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น จะเห็นได้ว่าปกติในชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่ยังมีกิเลส อยู่ นั้น อกุศลจิตย่อมเกิดมากกว่ากุศลจิต จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม ความจริงเป็นอย่างนี้ แต่ส่วนมากมักจะ ไม่รู้ว่ามีอกุศลจิตเกิดมากกว่า, อกุศลเกิดขึ้นตามการสะสมของจิตในอดีตที่ได้สะสมกิเลสมาอย่าง มากมายนับชาติไม่ถ้วน โดยเฉพาะโลภะ ซึ่งเป็นความติดข้องยินดีพอใจในสิ่งต่าง ๆ ติดข้องยินดีพอใจ ในรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสกาย ซึ่งเป็นวัตถุกามในชีวิตประจำวัน โลภะย่อมสะสม มากขึ้นทุกครั้งที่โลภมูลจิต (จิตที่มีโลภะเป็นมูล) เกิด เมื่อมีเหตุมีปัจจัยโลภะก็เกิดขึ้นทำกิจหน้าที่ เมื่อสะสมมากขึ้น มีกำลังมากขึ้น ย่อมเป็นเหตุให้กระทำทุจริตกรรมประการต่างๆ เบียดเบียนผู้อื่น ให้เดือดร้อน แต่ในขณะที่กระทำทุจริตกรรมนั้น ตนเองย่อมเดือดร้อนก่อน เพราะขณะนั้นได้สะสม อกุศล สะสมกิเลสอันเป็นเครื่องแผดเผาจิตใจให้เร่าร้อน และเมื่ออกุศลกรรมที่ได้กระทำแล้วถึงคราว ให้ผล ก็ทำให้ตนเองประสบกับความทุกข์ ความเดือดร้อน ได้รับสิ่งที่ไม่น่าปรารถนาไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ อันเป็นผลของอกุศลกรรมที่ตนได้กระทำแล้ว โดยที่ไม่มีใครทำให้เลย กล่าวได้ว่า เดือดร้อนทั้งในขณะที่ทำและในขณะที่ให้ผล เนื่องจากว่าอกุศลกรรมให้ผลเป็นทุกข์เท่านั้น จะให้ผล เป็นสุขไม่ได้เลย

ความติดข้องยินดีพอใจ ติดแน่นเป็นไปในอารมณ์บ่อยๆ เหนือๆ เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน หน้าที่ของโลภะ ซึ่งเป็นกิเลสขันธ์นั้น คือติดข้อง ยินดีพอใจ ผูกพันกับสิ่งที่ติดข้อง ไม่ปล่อย ไม่สละ และเป็นสิ่งที่ขัดขวางไม่ให้กุศลธรรมเกิดขึ้น สิ่งที่เป็นที่ตั้งให้โลภะติดข้อง ก็ไม่พ้นไปจากสภาพธรรมที่มีจริงในชีวิตประจำวัน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ที่ตั้งแห่งความติดข้องยินดีพอใจ ก็คือสภาพธรรมที่เกิดดับ ที่เป็นวิภูฏะทั้งสิ้น ไม่ว่าจะกล่าวถึงสภาพธรรมนั้นโดยนัยใดก็ตาม ซึ่งก็ไม่พ้นไปจากนามธรรมและรูปธรรมที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย

ความติดข้องยินดีพอใจ ซึ่งเป็นกิเลสขันธ์ เกิดขึ้นเป็นไปในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่สิ่งที่น่าอัศจรรย์ แต่สิ่งที่น่าอัศจรรย์คือ มีโลภะ มีความติดข้องต้องการ แต่สะสมศรัทธามาให้เห็นประโยชน์ของพระธรรม ฟังพระธรรม อบรมเจริญปัญญา ขัดเกลากิเลสของตนเอง จนกระทั่งสามารถดับความติดข้องยินดีพอใจได้ นี่คือน่าอัศจรรย์ การถึงความน่าอัศจรรย์ดังกล่าวนี้ได้ ก็ต้องได้ฟังได้ศึกษาพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะพระธรรมทั้งหมดที่พระองค์ทรงแสดงเป็นไปเพื่อละการติดข้องยินดีพอใจจนหมดสิ้น ไม่ต้องมีการเกิดอีกในภพใหม่ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏอีก ถึงความเป็นผู้สิ้นทุกข์โดยประการทั้งปวง ซึ่งก็จะต้องเริ่มที่การฟังพระธรรมด้วยความเคารพ ไม่ประมาทในคำแต่ละคำที่เป็นวาจาจะค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านร่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]